

***Η παρατήρηση ως εργαλείο των
εκπαιδευτικών ερευνητών/τριών
στο πλαίσιο των σύγχρονων
προσεγγίσεων για τη μάθηση***

2025-2026

Μελετάμε τα παρακάτω επεισόδια. Πώς λειτουργεί η εκπαιδευτικός σε κάθε περίπτωση; Ποια/ποιες παιδαγωγικές αντιλήψεις φαίνονται πίσω από τη δράση της;

- ✓ Τι μπορούμε να διαπιστώσουμε από τον διάλογο αυτό; Υποστηρίζει τη μάθηση των παιδιών;
- ✓ Τι και πώς μαθαίνει το κάθε παιδί στη συγκεκριμένη συνθήκη;
- ✓ Πώς αντιμετωπίζεται το παιδί που δεν καταφέρνει να απαντήσει στις ερωτήσεις;

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Νηπιαγωγός: Νικόλα, μέτρα από το ένα ως το δέκα.

Νικόλας: Ένα, δύο, τρία, τέσσερα, πέντε, εεεε....έξι....οκτώ, εννιά δέκα.

Νηπιαγωγός: Μέχρι το πέντε, τα πήγες πολύ καλά! Μετά τα μπέρδεψες λίγο - ξέχασες το επτά! Για να μας βοηθήσει η Μαρία. Μαρία, ξεκίνα από το έξι!

Μαρία: Έξι, επτά, οκτώ, εννιά, δέκα!

Νηπιαγωγός: Μπράβο Μαρία! Νικόλα, μέτρα τώρα κι εσύ από το έξι ως το 10.

Νικόλας: Έξι,...εεεε.... επτά, οκτώ, εννιά, δέκα!

Νηπιαγωγός: Άλλη μια φορά!

Νικόλας: Έξι, επτά, οκτώ, εννιά, δέκα.

Νηπιαγωγός: Μπράβο Νικόλα! Ούτε που κόμπιασες καθόλου! Έλα να πάρεις ένα αστεράκι! Για πάμε τώρα όλοι μαζί από το ένα ως το δέκα.

Παιδιά: Ένα, δύο, τρία, τέσσερα,

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Στο πλαίσιο της γνωριμίας με τα σχήματα, η νηπιαγωγός δίνει στα παιδιά που βρίσκονται στα τραπέζια έναν κύβο και ζητάει από τα παιδιά να τον «ντύσουν», καθώς ο κ. Κύβος χρειάζεται ένα κοστούμι. Τα παιδιά διαλέγουν χαρτιά για να καλύψουν τον κύβο και ζητούν τρόπους για την κατασκευή. Αποτυπώνουν τις έδρες και τις κόβουν και δοκιμάζουν να τις φορέσουν πάνω στον κύβο, κολλώντας τις με κολλητική ταινία. Όταν βγάζουν το χαρτί, κρατούν στα χέρια τους ένα ανάπτυγμα του κύβου, το οποίο ζωγραφίζουν και συγκρίνουν με τα κοστούμια που έφτιαξαν.

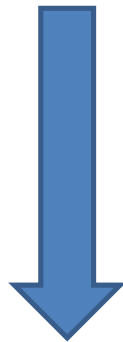
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Η νηπιαγωγός σε μια δραστηριότητα που τα παιδιά ετοιμάζουν γλυκά ζήτησε τα παρόντα παιδιά της τάξης. Η πλειονότητα των παιδιών έδειχνε να σκέφτεται και χωρίς να έχει περάσει πολλή ώρα, ο Έρι απάντησε «Εεε, 20» και τον ρωτάνε «Γιατί 20;» Ο Πάνος ανέλαβε να απαντήσει: «Θα πρέπει να φτιάξουμε, επειδή είμαστε 1,2,3...15, επειδή είμαστε 15 εδώ πέρα, θα πρέπει να φτιάξουμε 15». Κάποια άλλα παιδιά έκαναν τις δικές τους μετρήσεις. Η Ιφιγένεια και η Ράνια είπαν 14, ενώ η Χριστίνα έσπευσε να διορθώσει λέγοντας 20. Η νηπιαγωγός θέλοντας να επεξεργαστεί την απάντηση που έδωσε ο Πάνος, τον ρώτησε: «Είναι εδώ 15 άτομα δηλαδή; Συμφωνείτε όλοι;» Τα υπόλοιπα παιδιά δεν συμφώνησαν και ο Έρι είπε: «Όχι μέτρησε τον εαυτό του πρώτα και πάλι τον εαυτό του»

Η εκπαιδευτικός μετά από την παρουσίαση ενός βιβλίου ζητά από τα παιδιά σε ομάδες να αποτυπώσουν με όποιον τρόπο θέλουν μια πιθανή συνέχεια της ιστορίας, κάτι που έχουν ήδη δοκιμάσει πολλές φορές στην τάξη, και να την παρουσιάσουν στην ολομέλεια. Η μία ομάδα αποφασίζει να φτιάξει ένα δισέλιδο με λόγια και εικόνες, η δεύτερη να δραματοποιήσει τη συνέχεια της ιστορίας και η τρίτη με τη βοήθεια της φωτογραφικής μηχανής να φωτογραφίσει μια ακόμη σκηνή και να γράψει μια λεζάντα. Πρόκειται για μια διαδικασία που διαρκεί αρκετά. Τα παιδιά συνεργάζονται, διαφωνούν και αλληλεπιδρούν μοιράζοντας ρόλους μεταξύ τους: άλλοι γράφουν, άλλοι ζωγραφίζουν, άλλοι χειρίζονται τη φωτογραφική μηχανή, άλλοι αναπαριστούν.... Η εκπαιδευτικός παρεμβαίνει και διευκολύνει όποτε θεωρεί ότι κάτι τέτοιο χρειάζεται.

Σφυρόερα, Μ. Τζεκάκη, Μ. Θεωρητικές Προσεγγίσεις, στο Αυγητίδου, Σ., Τζεκάκη Μ., Τσάφος, Β. (2016) *Οι υποψήφιοι εκπαιδευτικοί παρατηρούν, παρεμβαίνουν, αναστοχάζονται. Προτάσεις υποστήριξης της πρακτικής τους άσκησης*. Αθήνα: Gutenberg

Πεπιοθήσεις για τη φύση της γνώσης και του
γιγνώσκειν, πεπιοθήσεις για τη μάθηση και το ρόλο
του εαυτού ως εκπαιδευόμενου/εκπαιδευτή, ο
προσανατολισμός των στόχων, τα είδη των κινήτρων,
τα ενδιαφέροντα και οι αξίες



Κατανόηση Θεωρίας και
Εκπαιδευτικές Επιλογές και
Πρακτικές

Η έννοια της εμπλοκής στη μάθηση. Πότε υπάρχει εμπλοκή..

Εμπλοκή υπάρχει όταν κάποιος:

- Είναι συγκεντρωμένος σε κάτι.
- Δείχνει ενδιαφέρον, έχει κίνητρα, είναι συνεπαρμένος.
- Είναι πνευματικά ενεργός.
- Βιώνει πλήρως αισθήσεις και νοήματα.
- Απολαμβάνει την ικανοποίηση της διερεύνησης.
- Λειτουργεί στα απόλυτα άκρα των δυνατοτήτων του.

Slunjski, E. (2011). Βοηθώντας τα παιδιά να αποκτήσουν τη «γνώση του αξίζει να μάθουν», στο *Παιδιά στην Ευρώπη*, τ. 21, 18-19.



Η παρατήρηση ως μεθοδολογικό εργαλείο

- Τι κάνει ο/η εκπαιδευτικός;
- Τι κάνουν τα παιδιά;
- Ποιο επίπεδο εμπλοκής αναδεικνύεται μέσα από την παρατήρηση παιδιών και εκπαιδευτικού και με ποιες διαδικασίες αλλαγής της γνώσης συσχετίζεται;
- Εμπλοκή:
συναισθηματική, γνωστική, συμπεριφορική
(*Fredricks, Blumenfeld & Paris, 2004. Sinatra, Heddy & Lombardi, 2015. Skinner, Furrer, Marchand & Kindermann, 2008*)
- *ICAP (Chi & Wylie, 2014)*

Εμπλοκή με έναν παθητικό τρόπο (1)

- Τι κάνουν τα παιδιά;

Δέχονται πληροφορία χωρίς να κάνουν τίποτε άλλο που να συνδέεται με τη μάθηση. Βλέπουν ένα βίντεο, ακούν τον/την εκπαιδευτικό να μιλά απλά για το θέμα, να παρουσιάζει απλά πληροφορία

- Τι κάνει ο/η εκπαιδευτικός;

Ο/Η εκπαιδευτικός δεν δίνει καμία κατεύθυνση στους μαθητές πώς να ενεργήσουν πάνω στην πληροφορία ή πώς να την επεξεργαστούν ή μπορεί να ζητήσει από τους μαθητές «να ακούσουν, να κοιτάξουν, να παρατηρήσουν» χωρίς όμως οι μαθητές να επεξεργάζονται περαιτέρω την πληροφορία

Εμπλοκή με έναν παθητικό τρόπο (2)

- Τι μαθαίνουν τα παιδιά;

Ελάχιστη μάθηση, δεν συμμετέχουν σε δραστηριότητες που θα τους βοηθήσουν να ενσωματώσουν τις νέες πληροφορίες σε ό,τι ήδη γνωρίζουν. Παραγωγή αδρανούς γνώσης- γνώση που είναι δύσκολο να ανακληθεί ή να μεταφερθεί από τυπικά περιβάλλοντα μάθησης σε άτυπα περιβάλλοντα μάθησης.

Εμπλοκή με έναν ενεργητικό τρόπο (1)

- Τι κάνουν τα παιδιά;

Κινητικές συμπεριφορές που οδηγούν σε πιο εστιασμένη προσοχή / Δείχνουν, επαναλαμβάνουν, αντιγράφουν, αναμειγνύουν

- Τι κάνει ο/η εκπαιδευτικός;

Ο/Η εκπαιδευτικός καθοδηγεί τα παιδιά να κάνουν κάτι με τη δοσμένη πληροφορία. Μπορεί να ζητήσει «να προσθέσουν κάτι, να αναλύσουν, να υπολογίσουν, να κατηγοριοποιήσουν, να ελέγξουν, να επιλέξουν, να κυκλώσουν, να αντιγράψουν, να σβήσουν, να περιγράψουν, να συμπληρώσουν, να βρουν, να διπλώσουν, να μαντέψουν, να σημειώσουν, να ταιριάξουν, να μετρήσουν»

Εμπλοκή με έναν ενεργητικό τρόπο (2)

- Τι μαθαίνουν τα παιδιά;

Συμμετέχουν σε δραστηριότητες που ενεργοποιούν προηγούμενη γνώση τους που σχετίζεται με τη νέα πληροφορία. Αυτές οι δραστηριότητες βοηθούν τα παιδιά να συνδέσουν τις νέες πληροφορίες με την προϋπάρχουσα γνώση τους ενισχύοντας έτσι τις υπάρχουσες δομές γνώσης. Ωστόσο τα παιδιά δεν εμπλουτίζουν ουσιαστικά τις υπάρχουσες δομές γνώσης, δεν επεξεργάζονται ή αναθεωρούν την προηγούμενη γνώση τους.

Εμπλοκή με έναν εποικοδομητικό τρόπο (1)

- **Τι κάνουν τα παιδιά;**

Παράγουν προϊόντα πέρα από το παρεχόμενο εκπαιδευτικό υλικό. Έχουμε δράσεις που οδηγούν σε νέες ιδέες. / Θέτουν ερωτήσεις, συγκρίνουν, αντιπαραβάλλουν περιπτώσεις, διατυπώνουν υποθέσεις, κάνουν προβλέψεις, σκέφτονται πάνω σε σχέσεις, αναστοχάζονται, παρακολουθούν την κατανόησή τους, δίνουν προσωπικές εξηγήσεις

- **Τι κάνει ο/η εκπαιδευτικός;**

Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να κάνουν κάτι που θα οδηγήσει στη δημιουργία νέας πληροφορίας. Μπορεί να ζητήσει «να θέσουν ερωτήσεις, καταιγισμό ιδεών, να σχολιάσουν, να συγκρίνουν, να συνδέσουν, να κατασκευάσουν, να καθορίσουν, να αποφασίσουν, να εξηγήσουν, να τεκμηριώσουν, να προβλέψουν, να εξηγήσουν με δικά τους λόγια, να προτείνουν, να συνοψίσουν, να υποστηρίξουν»

Εμπλοκή με έναν εποικοδομητικό τρόπο (2)

- Τι μαθαίνουν τα παιδιά;

Οι μαθητές μπορούν να εμπλουτίσουν τις νέες πληροφορίες μέσα από δραστηριότητες όπως η εξαγωγή συμπερασμάτων, η παραγωγή επεξηγήσεων, ο σχεδιασμός μοντέλων κλπ. Αυτές οι δραστηριότητες τους βοηθούν να εμπλουτίσουν τις προηγούμενες γνώσεις τους, να τις αναθεωρήσουν όταν χρειάζεται, να τις συνδέσουν με άλλες δομές γνώσης, διευκολύνοντας τη μεταφορά της γνώσης. Ως αποτέλεσμα ο εκπαιδευόμενος μπορεί να θυμάται καλύτερα τις νέες πληροφορίες, να τις χρησιμοποιεί σε νέες καταστάσεις, προβλήματα ή περιβάλλοντα μάθησης.

Εμπλοκή με έναν αλληλεπιδραστικό τρόπο (1)

- Τι κάνουν τα παιδιά;

Επίπεδο 1: Αλληλεπίδραση μόνο

Δουλεύουν σε ζεύγη ή σε ομάδες μόνο

Επίπεδο 2: Αλληλεπίδραση και Οικοδόμηση γνώσης

Προϋπόθεση για να εργαστούν σε ζεύγη/ομάδες είναι να εμπλέκονται σε μια εποικοδομητική δραστηριότητα. Οι μαθητές έχοντας κατασκευάσει ο καθένας το δικό του νόημα εργάζονται μαζί και εμπλέκονται σε μια αλληλεπιδραστική διαδικασία όπου: υπερασπίζονται και επιχειρηματολογούν για μια θέση, κρίνουν ο ένας τον άλλο ζητώντας τεκμηρίωση των απόψεων-επιχειρημάτων, κάνουν ερωτήσεις ο ένας στον άλλο και απαντούν, επεξεργάζονται ο ένας τις κατανοήσεις και συνεισφορές του άλλου (διορθώνουν, ζητούν επεξηγήσεις κλπ).

Εμπλοκή με έναν αλληλεπιδραστικό τρόπο (2)

- Τι κάνει ο/η εκπαιδευτικός;

Ζητά από τα παιδιά να αλληλεπιδράσουν με έναν εποικοδομητικό τρόπο: να συμφωνήσουν, να διαφωνήσουν, να επιχειρηματολογήσουν, να απαντήσουν ο ένας στον άλλο, να βοηθήσουν, να συμμετάσχουν, να μοιραστούν, να εργαστούν με το άλλο μέλος της ομάδας, να συζητήσουν ομοιότητες και διαφορές

- Τι μαθαίνουν τα παιδιά;

Παρέχει στους μαθητές την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με νέες ιδέες που μπορεί να μην έχουν δημιουργήσει μόνοι τους. Μέσα από μια τέτοια αλληλεπίδραση όπου παρουσιάζονται οι εναλλακτικές οπτικές του κάθε συμμετέχοντα οι μαθητές μπορούν να αναθεωρήσουν τις απόψεις τους, να βελτιώσουν και να επεκτείνουν τη γνώση τους και να βοηθήσει ο ένας τον άλλο προς αυτή την κατεύθυνση.

Ευκαιρίες για παρατήρηση εμπλοκής παιδιών

- ✓ Παιχνίδι (αυθόρμητο/ελεύθερο & οργανωμένο)
- ✓ Ρουτίνες (καθημερινά επαναλαμβανόμενες δράσεις)
- ✓ Καταστάσεις από την καθημερινή ζωή, ευκαιριακά ή επίκαιρα περιστατικά
- ✓ Διερευνήσεις (σχέδια εργασίας, μικρές έρευνες, προβλήματα προς επίλυση)
- ✓ Οργανωμένες δραστηριότητες ή οργανωμένο πρόγραμμα δραστηριοτήτων (Νέο Πρόγραμμα Σπουδών, 2011/2014).

Βλ. Πρόγραμμα Σπουδών Νηπιαγωγείου (2011) 1^ο μέρος, σελ. 26-37

Βλ. Πεντέρη, Ε., Χλαπάνα, Ε., Μέλλιου, Κ., Φιλιππίδη, Α. & Μαρινάτου, Θ. (2022). *Οδηγός νηπιαγωγού - Υποστηρικτικό υλικό. Πυξίδα: Θεωρητικό και Μεθοδολογικό Πλαίσιο-Πρακτικές Εφαρμογές και Διδακτικοί Σχεδιασμοί*. 2η Έκδοση. Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σελ. 37-47

Για παράδειγμα, η υλοποίηση ενός προγράμματος διερεύνησης για τα έντομα μπορεί να ξεκινά από την καθημερινή **ρουτίνα** του διαλείμματος στο προαύλιο, να περιλαμβάνει **οργανωμένες δραστηριότητες** συστηματικής παρατήρησης για συλλογή δεδομένων στο εξωτερικό περιβάλλον, **οργανωμένες δραστηριότητες** αναπαράστασης, ανάλυσης και επεξεργασίας των δεδομένων που συλλέχθηκαν στο **ελεύθερο ή κατευθυνόμενο παιχνίδι** με ομοιώματα εντόμων και χρήση εργαλείων παρατήρησης (π.χ. μεγεθυντικό φακό), δραματοποίηση σχετικών **καταστάσεων από την καθημερινή ζωή**, και τέλος **οργανωμένες δραστηριότητες** εξαγωγής συμπερασμάτων μέσω ιχνογραφήματος και κατασκευής ενός βιβλίου για τα έντομα.

Τι μας αποκαλύπτεται για τις θεωρητικές προσεγγίσεις που ακολουθεί ο/η εκπαιδευτικός;

Προσπαθήστε να συνδέσετε τους διαφορετικούς τρόπους εμπλοκής που συζητήθηκαν με τις θεωρίες μάθησης που έχετε μελετήσει.

Μπορείτε να συνδέσετε κάποιες θεωρητικές έννοιες με τα διαφορετικά είδη εμπλοκής;

INTERNATIONAL ACADEMY
OF EDUCATION

INTERNATIONAL BUREAU
OF EDUCATION

How children learn

By Stella Vosniadou



EDUCATIONAL PRACTICES SERIES-7

Η μάθηση απαιτεί την ενεργό και εποικοδομητική συμμετοχή του μαθητή.

Η μάθηση είναι πρωτίστως μία κοινωνική δραστηριότητα και η συμμετοχή στην κοινωνική ζωή του σχολείου είναι βασική για να υπάρξει μάθηση.

Οι άνθρωποι μαθαίνουν καλύτερα όταν συμμετέχουν σε δραστηριότητες που θεωρούν χρήσιμες για την πραγματική ζωή και έχουν σχέση με την κουλτούρα τους.

Οι νέες γνώσεις δομούνται πάνω στη βάση των όσων ήδη καταλαβαίνουμε και πιστεύουμε.

Οι άνθρωποι μαθαίνουν αξιοποιώντας αποτελεσματικές και ευέλικτες στρατηγικές που τους βοηθούν να καταλαβαίνουν, να σκέφτονται λογικά, να απομνημονεύουν και να λύνουν προβλήματα.

Οι μαθητές πρέπει να ξέρουν πώς να σχεδιάζουν και να παρακολουθούν τη μάθησή τους, πώς να θέτουν τους δικούς τους μαθησιακούς στόχους και πώς να διορθώνουν τα λάθη τους.

How children learn

By Stella Vosniadou



EDUCATIONAL PRACTICES SERIES-7

Ορισμένες φορές η προϋπάρχουσα γνώση μπορεί να εμποδίζει το δρόμο προς τη μάθηση κάτι νέου. Οι μαθητές πρέπει να μάθουν πώς να επιλύουν τις εσωτερικές αντιφάσεις και να αναδομούν τη γνώση τους.

Η μάθηση είναι καλύτερη όταν το υλικό είναι οργανωμένο γύρω από γενικές αρχές και εξηγήσεις αντί να βασίζεται στην απομνημόνευση απομονωμένων στοιχείων και διαδικασιών

Η εφαρμογή των γνώσεων σε πραγματικές συνθήκες ζωής είναι σημαντική

Η μάθηση είναι μία πολύπλοκη γνωσιακή δραστηριότητα που απαιτεί σημαντικό χρόνο και εξάσκηση για να αρχίσει να συγκροτείται η επιδεξιότητα σε ένα τομέα.

Τα σχολεία πρέπει να δημιουργούν το καλύτερο περιβάλλον για την ανάπτυξη των παιδιών λαμβάνοντας υπόψη τις ατομικές διαφορές των παιδιών.

Η μάθηση επηρεάζεται καθοριστικά από την ύπαρξη κινήτρων για το μαθητή.

Παράδειγμα

Σας δίνεται ένα συγκεκριμένο πλαίσιο ενός νηπιαγωγείου και μια δραστηριότητα που μια φοιτήτρια επέλεξε να καταγράψει. Προσπαθήστε να απαντήσετε στα ερωτήματα που ακολουθούν:

Τι κάνει ο/η εκπαιδευτικός; (Ποιος είναι ο ρόλος του/της; Αξιοποιεί /λαμβάνει υπόψη του/της το πλαίσιο της τάξης;/Ποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του πλαισίου θεωρείτε ότι έλαβε υπόψη του/της; / Ποιες ενδείξεις για την προσωπική θεωρία σχετικά με τη μάθηση σας δίνει ο τρόπος με τον οποίο ο/η εκπαιδευτικός διαχειρίζεται τη συνθήκη;)

Τι κάνουν τα παιδιά; (Ποιος είναι ο ρόλος τους; Ποια η εμπλοκή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία; Πώς κρίνετε την ενεργοποίηση των μαθητών; Πόσο τα παιδιά φανερώνουν τις ιδέες τους; Τι και πώς μαθαίνουν; Πόσο νόημα έχει αυτή η διαδικασία για τα παιδιά;)

ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΣΤΟ ΓΚΑΖΙ

Το νηπιαγωγείο βρίσκεται στο Γκάζι. Πρόκειται για μια πρώην βιομηχανική περιοχή στο κέντρο της Αθήνας, στην οποία για δεκαετίες κατοικούσαν κυρίως εσωτερικοί μετανάστες από τη Μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης και σταδιακά εγκαταστάθηκαν πολλοί μετανάστες. Εδώ και αρκετά χρόνια η περιοχή προσελκύει καλλιτέχνες και στην περιοχή λειτουργούν πολλά κέντρα εστίασης αλλά και χώροι τέχνης και πολιτισμού (θέατρα, χώροι εκθέσεων, σινεμά κ.ά.). Το νηπιαγωγείο βρίσκεται κοντά στο μετρό και την Τεχνόπολη. Το κτίριο του νηπιαγωγείου συστεγάζεται με δημοτικό με το οποίο μοιράζεται την αυλή. Πρόκειται για έναν χώρο στρωμένο με τσιμέντο, χωρίς παιχνίδια και με λίγα δέντρα σε παρτέρια. Ο εσωτερικός χώρος του νηπιαγωγείου αποτελείται από μια αίθουσα διδασκαλίας, μια αίθουσα «χαλάρωσης», τουαλέτες και έναν μικρό χώρο στην είσοδο που λειτουργεί ως κουζίνα και χώρος αποθήκευσης των πραγμάτων των παιδιών.

Στο τμήμα φοιτούν 16 παιδιά, 8 αγόρια και 8 κορίτσια, 7 προνήπια και 9 νήπια. Η πλειονότητα των παιδιών είναι αλλόγλωσσοι: 6 παιδιά προέρχονται από τη Μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης, 7 έχουν μεταναστευτική καταγωγή (Αλβανία, Γεωργία, Πακιστάν, Μπαγκλαντές) και 3 είναι ελληνόφωνα. Το μορφωτικό επίπεδο των γονιών είναι χαμηλό. Από την μειονότητα οι περισσότεροι γονείς είναι απόφοιτοι δημοτικού, αρκετοί λειτουργικά αναλφάβητοι, ενώ οι υπόλοιποι είτε έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση ή το λύκειο και έχουν τεχνική εκπαίδευση. Μόνο σε μια οικογένεια οι γονείς είναι πτυχιούχοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αντίστοιχα πολλές οικογένειες αντιμετωπίζουν οικονομικές και κοινωνικές δυσκολίες. Σε αρκετές οικογένειές υπάρχουν γονείς άνεργοι ή εργάζονται περιστασιακά, οι περισσότεροι πατέρες απασχολούνται σε χειρωνακτικές εργασίες (οικοδόμοι και τεχνίτες) και οι μητέρες σε υπηρεσίες φροντίδας (καθαριότητα, φροντίδα ηλικιωμένων κτλ. Η συνάδελφός, η οποία είναι χρόνια στο σχολείο, σε μια συζήτηση σε ενημερώνει ότι το σχολείο δεν πραγματοποιεί επισκέψεις π.χ. σε μουσεία ή θέατρα γιατί οι οικογένειες δε μπορούν να τις στηρίξουν οικονομικά και δεν λειτουργεί βιβλιοθήκη επειδή το επίπεδο είναι πολύ χαμηλό και τα παιδιά δεν προσέχουν τα βιβλία αλλά ούτε και φαίνεται να τα ενδιαφέρουν.

Περιγραφή Δραστηριότητας

Η νηπιαγωγός στέκεται μπροστά από τον πίνακα της τάξης. Οι μαθητές βρίσκονται καθισμένοι στα παγκάκια σχήματος «Π».

Ν. Σήμερα θα μάθουμε το γράμμα «Π». Ξέρετε πώς είναι; (Στον πίνακα έχει τραβήξει μια ευθεία γραμμή). Φανταστείτε ότι αυτή η ευθεία γραμμή είναι η γραμμή του τετραδίου μας, λίγο πιο πάνω από αυτήν τραβάμε άλλη μια γραμμούλα εμείς και από τις ακρούλες που αρχίζει και τελειώνει, τραβάμε άλλες δυο γραμμές κάθετες προς τη γραμμή του τετραδίου μας.

(Ενώ δίνει τις οδηγίες, σχεδιάζει όσα λέει. Οι μαθητές την κοιτούν).

Κωνσταντίνος. Είναι σαν το «Γ» με μια ακόμα γραμμή;

Ν. Ναι ... αλλά πάντα οι γραμμές που τραβάμε προς την γραμμή του τετραδίου είναι κάθετες και ευθεία. Έχετε δει κανένα «Π» με στραβές γραμμές;

(Σχεδιάζει ένα «Π» με γραμμές που δεν είναι κάθετες).

Παρόμοια εξηγεί και τον σχεδιασμό του «π».

Στη συνέχεια, αφού οι μαθητές καθίσουν στα τραπεζάκια τους μοιράζει ένα φύλλο εργασίας. Στο πάνω μέρος του φύλλου εργασίας, υπάρχει σε τυποποιημένη μορφή το κεφαλαίο και το μικρό γράμμα «Π,π». Από κάτω του βρίσκεται ένα τυποποιημένο σχέδιο ενός αντικειμένου (παπούτσι) το οποίο αρχίζει από «Π». Μέσα σ αυτό, υπάρχουν διάφορα γράμματα της αλφαβήτου. Γύρω από το σχέδιο αυτό, υπάρχουν λέξεις που κάθε μια εμπεριέχει το γράμμα «Π» (είτε αρχίζει, είτε βρίσκεται στη μέση, είτε στο τέλος).

Οι μαθητές και στις δυο περιπτώσεις καλούνται να βρουν το γράμμα «Π» και να το κυκλώσουν. Κάτω από το σχέδιο υπάρχουν οδηγίες:

«Γράφω το γράμμα Π, π»

Τέσσερα ζευγάρια γραμμών είναι σχεδιασμένα στο κάτω μέρος του φύλλου εργασίας. Τα δυο ζευγάρια αφορούν το κεφαλαίο «Π» και τα άλλα δυο το μικρό «π». Μπροστά από τις δυάδες των ζευγαριών υπάρχει τυποποιημένο σε μεγάλο μέγεθος το κεφαλαίο ή το μικρό γράμμα ανάλογα ενώ σε κάθε ζευγάρι γραμμών υπάρχει τυποποιημένο το κεφαλαίο «Π» και το μικρό «π». Στο κενό ανάμεσα στο κάθε ζευγάρι γραμμών, οι μαθητές καλούνται να αντιγράψουν το γράμμα (κεφαλαίο ή μικρό).

Οι ερωτήσεις των μαθητών εστίαζαν στο αν θα μπορούσαν να χρωματίσουν τα σχέδια του φύλλου εργασίας. Μετά ξεκίνησαν να ασχολούνται με το φύλλο εργασίας. Ο Ι. προσπαθούσε να δει τι κάνει ο διπλανός του, η Ε. αφού έβαψε διάφορα με τους μαρκαδόρους της το έδωσε στη δασκάλα της: «Πού είναι το Π και το π;» τη ρώτησε εκείνη, η Ε. όμως δεν απάντησε. Ο Ραφαέλ και ο Μάριος άρχισαν να γαργαλούν ο ένας τον άλλο, η Φεϊμέ έβαλε τα κλάματα και η εκπαιδευτικός την πλησίασε και άρχισε να την ρωτάει αν πονάει κάπου. Η Φεϊμέ κουνούσε αρνητικά το κεφάλι της.

Η Αγγελική το έκανε ολόσωστα και η Νηπιαγωγός την επιβράβευσε. Σήκωσε μάλιστα και τη φωτοτυπία που είχε συμπληρώσει και την έδειξε στα άλλα παιδιά «Κοιτάξτε τι ωραία γράμματα η Αγγελική!»

Μελέτησε τα παραδείγματα που ακολουθούν...

Μπορείς να αναφέρεις τις θεωρητικές παραδοχές για τη μάθηση που συνδέονται κατά τη γνώμη σου με τις πρακτικές των συγκεκριμένων εκπαιδευτικών τεκμηριώνοντας την απάντησή σου;

Ποιος είναι ο ρόλος του παιδιού σε κάθε παράδειγμα;
Ποιο είδος πιθανής εμπλοκής μπορείς να εντοπίσεις;

Τι μαθαίνει σε κάθε περίπτωση;

Σχολιασμός

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Η νηπιαγωγός με αφορμή τον ερχομό του νέου μήνα μοιράζει στα παιδιά μια φωτοτυπία. Στην κορυφή της φωτοτυπίας είναι γραμμένη η λέξη Φεβρουάριος και στη συνέχεια ως πρώτη άσκηση υπάρχουν ανακατεμένα γράμματα και τα παιδιά πρέπει να κυκλώσουν αυτά που σχηματίζουν τη λέξη. Μετά καλούνται να γράψουν τη λέξη και να ζωγραφίσουν το Φλεβάρη. Τα παιδιά έκατσαν πρόθυμα στα τραπεζάκια τους να κάνουν την εργασία ατομικά και η νηπιαγωγός βρισκόταν κοντά τους, διότι τα παιδιά ζητούσαν επιβεβαίωση αν το έκαναν σωστά.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Ο Κώστας είναι προνήπιο. Η Μαρία είναι νήπιο. Η νηπιαγωγός τους δίνει 6 κυβάκια.

N: Πόσα σας έδωσα;

K: 1,2,3,4,5,6, (τα δείχνει ένα-ένα με το δάχτυλο)

N: Δηλαδή πόσα είναι;

K:1,2,3

M: 6 (διακόπτει τον Κώστα)

K: Δεν τα μέτρησες.

M: Τα μέτρησες εσύ πριν-δε χρειάζεται να τα ξαναμετρήσω.

(Η νηπιαγωγός δίνει στον Κώστα 4 κυβάκια και τον ρωτά πόσα είναι)

K: 1,2,3,4. Τέσσερα είναι

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Η νηπιαγωγός καλεί τα παιδιά στην παρεούλα για να παίξουν ένα παιχνίδι. Τους λέει ότι θα τους δείχνει κάρτες με γράμματα και αυτά θα προσπαθούν να βρίσκουν λέξεις που ξεκινούν από αυτά. Για κάθε λέξη που θα βρίσκουν θα τους δίνει μια πούλια. Στο τέλος θα μετρήσουν πόσες πούλιες έχει ο καθένας για να αναδειχθεί ο νικητής. Τα παιδιά συμμετέχουν με ενθουσιασμό.

Η νηπιαγωγός μιας τάξης ενδιαφέρεται να στηρίξει τα παιδιά στην ανάπτυξη σημειωτικής δραστηριότητας. Στην ηλικία που απευθύνεται η δραστηριότητα αυτή είναι αυθόρμητη και ιδιοσυγκρασιακή και δεν οδηγεί τα παιδιά στην αντίληψη τρόπων και κανόνων. Διαβάζει στα παιδιά μια ιστορία όπου ένας γεωργός προσπαθεί να βγάλει από το χωράφι του μια πολύ μεγάλη κολοκύθα, και καλεί διαδοχικά τη γυναίκα, τα παιδιά, τα ζώα του, τους γείτονες κλπ, να τον βοηθήσουν. Τα παιδιά καλούνται να «κρατήσουν σημειώσεις» για να μπορέσουν να υπολογίσουν πόσοι βοήθησαν για να βγεί η κολοκύθα. Τα παιδιά αρχικά ζωγραφίζουν τα πρόσωπα της ιστορίας ή κάνουν ιδιοσυγκρασιακά σχέδια, βαθμιαία όμως βελτιώνουν τον τρόπο παράστασης του προβλήματος για να πετύχουν τον ζητούμενο υπολογισμό (Παπανδρέου, 2009).



Σφυρόερα, Μ. Τζεκάκη, Μ. Θεωρητικές Προσεγγίσεις, στο Αυγητίδου, Σ., Τζεκάκη Μ., Τσάφος, Β. (2016) Οι υποψήφιοι εκπαιδευτικοί παρατηρούν, παρεμβαίνουν, αναστοχάζονται. Προτάσεις υποστήριξης της πρακτικής τους άσκησης. Αθήνα: Gutenberg

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Κάθομαι στο παγκάκι που βρίσκεται στο χώρο της «παρεούλας» και 3 παιδιά έρχονται και μου λένε να πάμε στη γωνιά του ιατρείου, τραβώντας με παράλληλα ελαφρά από το χέρι. Στο ιατρείο υπάρχουν πολλά άδεια κουτιά και μπουκάλια από φάρμακα (Depon, Sinecod, Panadol, Algotren, Ponstan, Importal, Adalat, Hansaplast). Πηγαίνουμε και έχουν κάτι κάρτες από ένα άλλο παιχνίδι που γράφουν πάνω αριθμούς. Μου δίνει ένα παιδί μία κάρτα και μου λέει ότι είμαι το 14 . Έπειτα μοιράζονται κάρτες και στα άλλα παιδιά που ήταν ήδη εκεί ή που ερχόντουσαν να παίξουν μαζί μας.

Εγώ : «Να περάσω ; Είμαι το 14.»

Παιδί(1) : «Ναι! Καθίστε (και μου δείχνει ένα στρώμα που το έχουν για κρεβάτι των ασθενών)»

Δίνω το καρτελάκι μου σε ένα άλλο παιδί και κάθομαι να με εξετάσει ο γιατρός. Με το πλαστικό στηθοσκόπιο ακούει αν έχω ακροαστικά ενώ εγώ παίρνω βαθιές αναπνοές.

Εγώ : «Γκουχ...γκουχ (βήχω). Πονάει ο λαιμός μου ,γιατρέψτε με».

Παιδί (2) : Παίρνει ένα κουτί . «Αυτό είναι το φάρμακο. Το λαιμό της έχει». Δίνει το φάρμακο στο παιδί που υποδύεται το γιατρό για να μου το δώσει. Το παίρνω και το πίνω.

Εγώ : «Νοιώθω ήδη καλύτερα. Τι θα πρέπει να κάνω από εδώ και πέρα;»

Παιδί 2: Θα σας γράψω τα φάρμακά σας κυρία μου... Παίρνει ένα χαρτί και μου γράφει μια συνταγή... Για την ακρίβεια προσπαθεί να αντιγράψει από το κουτί και συμπληρώνει 2 και κάτω κάτι σαν την υπογραφή του.

Εγώ: Σας ευχαριστώ. Να πηγαίνω τώρα γιατί έχετε και κόσμο έξω...

Παιδί (1) : «Ο επόμενος αριθμός.»

Εγώ: «Εγώ ήμουν το 14.»

Παιδί(2) : «Το 15.»

Στη συνέχεια τα παιδιά κοίταξαν τους αριθμούς που είχαν, τους έλεγαν μεταξύ τους και περίμεναν αρκετή ώρα τη σειρά τους .

Παραδοσιακές vs. Σύγχρονες αντιλήψεις

Παραδοσιακές προσεγγίσεις: Η μάθηση μεταβιβάζεται, έχει συσσωρευτικό και αναπαραγωγικό χαρακτήρα. Αξιολογείται με βάση το αποτέλεσμα.

vs

Σύγχρονες προσεγγίσεις: Η μάθηση κατακτάται μέσω διερεύνησης και αλληλεπίδρασης. Έχει δημιουργικό και παραγωγικό χαρακτήρα. **Εκείνο που μας ενδιαφέρει είναι η διαδικασία.**

- ✓ Ζητείται όλοι οι μαθητές να ολοκληρώσουν σωστά και σε συγκεκριμένο χρόνο την ίδια δραστηριότητα
- ✓ Δράσεις αναπαραγωγικού χαρακτήρα: αντιγραφές, αντιστοιχίσεις, κατασκευές με βάση πρότυπο

Vs

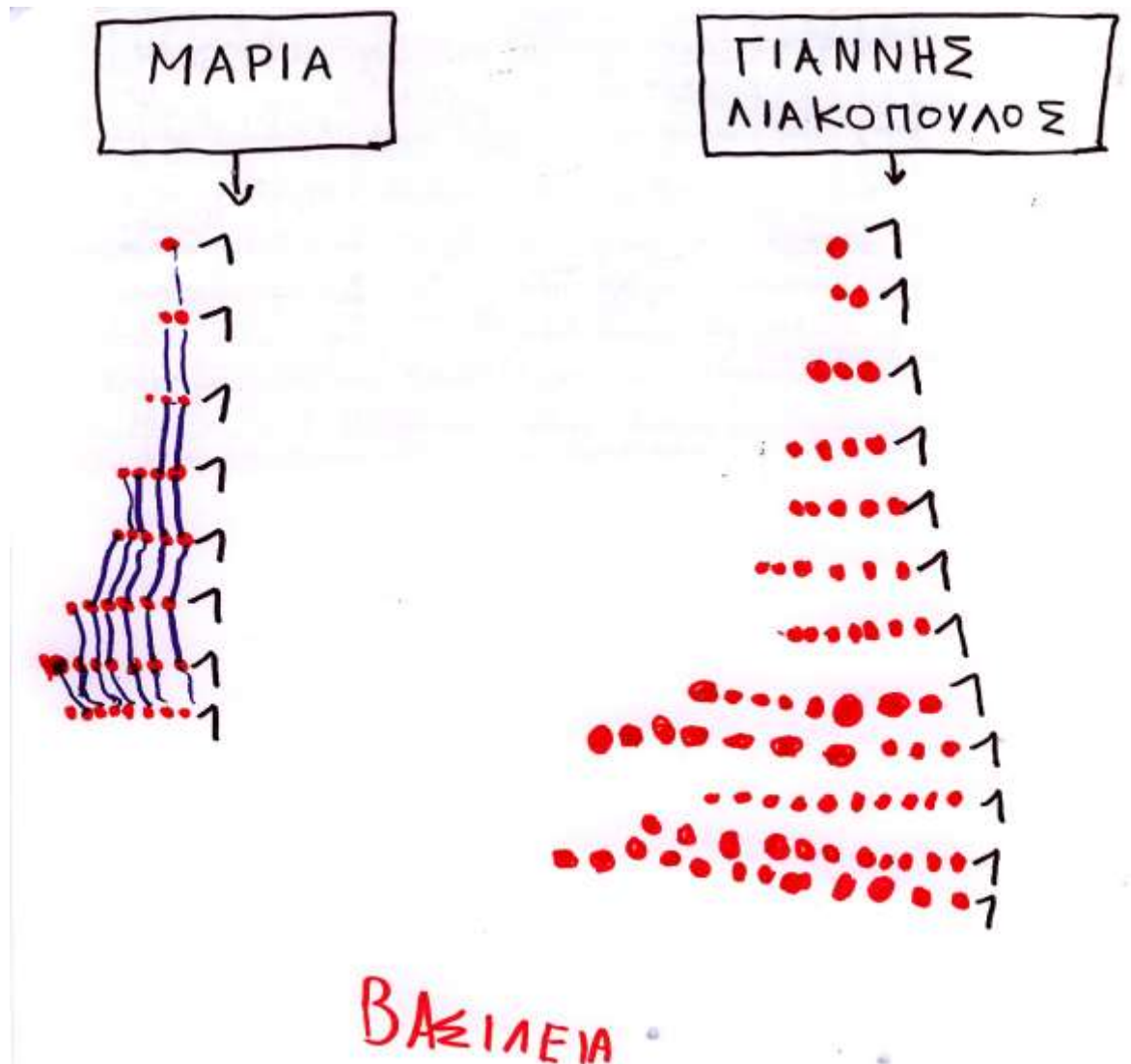
- ✓ Δράσεις παραγωγικού χαρακτήρα
- ✓ Ενεργοποιούν σκέψη παιδιών
- ✓ Δημιουργική προσπάθεια
- ✓ Διαχείριση λάθους ως αποκαλυπτικού του τρόπου συλλογισμού του παιδιού τη δεδομένη στιγμή
- ✓ Μάθηση ως κοινωνική δραστηριότητα (κοινωνικός κονστρουκτιβισμός)

Μαθαίνουν τα παιδιά; Τι; Πώς;

Μας παραπέμπουν τα επόμενα παραδείγματα σε
σκέψεις σχετικά με τις προσεγγίσεις που τα
υποστηρίζουν;

Η εκπαιδευτικός δίνει στα παιδιά μια φωτοτυπία, την ώρα των αυθόρμητων δραστηριοτήτων. Η φωτοτυπία είχε τρία γουρουνάκια στο αριστερό μέρος και τον αριθμό τρία στο δεξί. Κάτω είχε πέντε γραμμές, για να γράψουν τα παιδιά τον αριθμό αυτό. Στις δύο πρώτες είχε σχεδιάσει εκείνη τον αριθμό με διακεκομμένες γραμμές, πάνω στις οποίες έπρεπε να γράψουν τον αριθμό και στις υπόλοιπες να το γράψουν μόνα τους. Τους είπε επίσης να ζωγραφίσουν τα γουρουνάκια.

Εκλογές και εφορευτική επιτροπή



Τι πιστεύουμε με βάση τις σύγχρονες
αντιλήψεις για το πότε μαθαίνουν τα παιδιά;



Μαθαίνουν:

- Όταν εμπλέκονται ενεργά σε δραστηριότητες, συμμετέχουν, κινητοποιούνται, δημιουργούν, σκέφτονται.
- Όταν αλληλεπιδρούν με το περιβάλλον και με τους άλλους
- Μαθαίνουν μέσα σε τυπικές και άτυπες διαδικασίες μάθησης

Μαθαίνουν; Τι; Πώς;



ΕΛΕΝΗ ΓΑΤΑ

Παροιμία

«Τρώγονται σαν το ΣΚΥΛΟ

με τη ΓΑΤΗ »



- Να γράψετε τις λέξεις που λείπουν στην παροιμία και να τη ζωγραφίσετε!

13-5-08

Ε ΚΥΛΟ

Παροιμία

«Τρώγονται σαν το

ΠΑΤΑ

με τη

ΓΑΤΗ



- Να γράψετε τις λέξεις που λείπουν στην παροιμία και να τη ζωγραφίσετε!

13-5-08

ΘΟΔΩΡΗΣ → Θωδωρης.

ΓΙΑΤΡΟΣ ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΟΣ
γιατρός καρδιολόγος

ΤΗΛΕΦΩΝΟ: 23410
Τηλέφωνο 23 4 10

ΜΕΣΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΧΑΠΙ
Μέσο κόκκινο χαπί
ΤΟ ΠΡΩΙ ΚΙ ΕΝΑ
το πρωί κι ένα
ΟΛΟΚΛΥΡΟ ΤΟ ΒΡΑΔΥ.
ολόκληρο το βράδυ υπάρχει

Διάβασε ολίγα ^{κόδε} γέμ.
Κι ένα: το διάβασε ως μια γέμ.



→ Η υπογραφή μου είναι αυτή.

Η εμπλοκή απαιτεί από τον ενήλικα

Τη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος με προκλήσεις και δραστηριότητες που απαιτούν συγκέντρωση, η οποία πηγάζει από ενδογενή κίνητρα

- ✓ αναμόρφωση του χώρου με ελκυστικές περιοχές παιχνιδιού,
- ✓ αντικατάσταση μη ελκυστικών υλικών από άλλα πιο ελκυστικά,
- ✓ εισαγωγή νέων μη συμβατικών υλικών και δραστηριοτήτων,
- ✓ υποστήριξη δραστηριοτήτων που βρίσκονται σε εξέλιξη μέσω ενθαρρυντικών προτροπών και παρεμβάσεων που τις εμπλουτίζουν...

Τι συμβαίνει στο επόμενο παράδειγμα;

Σε μια δραστηριότητα, δίνονται σε παιδιά ηλικίας πέντε ετών, γράμματα φτιαγμένα από διάφορα υλικά, με τέτοιο τρόπο ώστε να αναγνωρίζουν το πρώτο ή όλα τα γράμματα μιας λέξης και να την αντιστοιχίζουν με μια συγκεκριμένη εικόνα. Ένα αγόρι κάθεται σε απόσταση, μη δείχνοντας ενδιαφέρον ή επιθυμία να συμμετάσχει. Ύστερα από λίγη ώρα, όταν ρωτήθηκε τι του αρέσει να κάνει στο σπίτι, το αγόρι εξήγησε ότι αγαπά τα παιχνίδια στον υπολογιστή και ανέφερε τα ονόματα μερικών από αυτά.

Όταν ρωτήθηκε ποιος του φέρνει τα παιχνίδια, απάντησε ότι τα κατεβάζει ο ίδιος από το διαδίκτυο και ανέφερε τις αγαπημένες του διευθύνσεις ιστοσελίδων. Μας υπέδειξε να πατήσουμε τρεις φορές το γράμμα 'w', αν και αυτό είναι ένα γράμμα που δεν υπάρχει στο κροατικό αλφάβητο. Η πλήρης αντίθεση ανάμεσα στο επίπεδο γνώσης αυτού του πεντάχρονου παιδιού και του «αρχάριου» επιπέδου για το οποίο προορίζονταν τα εκπαιδευτικά υλικά που είχαν προετοιμαστεί μάς εξηγεί πλήρως γιατί το παιδί δεν ήθελε να συμμετάσχει στην ομαδική δραστηριότητα.

Αυτό που κινητοποιεί κάποια παιδιά για να μάθουν μπορεί να μην είναι αρκετό για να κινητοποιήσει κάποια άλλα. Παιδιά της ίδιας ηλικίας μπορεί να διαφέρουν στις αναπτυξιακές τους δυνατότητες και ικανότητες και αυτές οι διαφορές θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στον εκπαιδευτικό σχεδιασμό.

Παράδειγμα 1 για σχολιασμό

Μετά τους μοίρασε φυλλάδια με τέσσερις γραμμές και σαν επικεφαλίδα έγραφε να συμπληρώσουν τις γραμμές με όσους αριθμούς ξέρουν. Τους παρότρυνε να γράψουν και τους ίδιους αριθμούς ξανά και ξανά ώστε να γεμίσουν τις γραμμές «Για να δω μέχρι πού ξέρετε να μετράτε». Άρχισαν κάποια παιδιά να γυρνάνε και να συμβουλεύονται κάποιες καρτέλες με αριθμούς που ήταν στον τοίχο κρεμασμένες και τους λέει και η νηπιαγωγός ότι μπορούν να το κάνουν αυτό. Ο Μάριος κοιτάει επίμονα το φυλλάδιο του και κοιτάει τους αριθμούς που γράφει με προσοχή και προσπαθεί να κάνει κυρίως το 1. Για να γράψει το 14 γράφει πρώτα το 4 και μετά συμπληρώνει το 1. Ενώ η Σούλα γράφει με τη σειρά όλους τους αριθμούς από το 1 μέχρι το 100 με μικρά στρωτά γράμματα. Ο Νικόλας κυρίως αντιγράφει από τον πίνακα και γράφει τους αριθμούς μέχρι το 31 που είναι και οι μέρες του μήνα που αναγράφονται στον πίνακα και στο τέλος γράφει και το 100 λέγοντας «Να τώρα γράφω και το 100!».

Παράδειγμα 2 για σχολιασμό:

Στα πλαίσια μιας δραστηριότητας για την εκμάθηση των αριθμών από το 1 ως το 10, η νηπιαγωγός αφού έχει μοιράσει σε όλα τα παιδιά καρτέλες όπου αναγράφεται από ένας αριθμός και αφού τελειώσει ένα μικρό παιχνίδι με τα παιδιά, αξιοποιεί την ιδέα της Βάσιας να βάλουν τους αριθμούς με τη σωστή σειρά στο πάτωμα. Έπειτα εκείνη μοιράζει καρτέλες στα παιδιά πάνω στις οποίες υπάρχουν τελίτσες που συμπληρώνουν και έναν διαφορετικό κάθε φορά αριθμό. Ένα ένα τα παιδιά αντιστοιχίζουν τις καρτέλες με τις τελίτσες στις καρτέλες με τους αριθμούς.

Παράδειγμα 3 για σχολιασμό:

Η νηπιαγωγός εξηγεί στα παιδιά τη χρησιμότητα του χάρτη «μας βοηθάει να βρούμε δρόμους, το σπίτι μας, το σχολείο μας» και τους εξηγεί τη χρησιμότητα της αναζήτησης. Έτσι λοιπόν ζητάει από τα παιδιά να της προτείνουν να γράψει λέξεις στην αναζήτηση για να εντοπίσουν στο χάρτη το σχολείο τους. Τα παιδιά εντωμεταξύ έχουν σηκωθεί όλα όρθια και προσπαθούν να πιάσουν την οθόνη του υπολογιστή. Η νηπιαγωγός τους εξηγεί ότι πρέπει να καθίσουν στη θέση τους για να μπορούν και οι πίσω να κοιτάνε την οθόνη.

Η νηπιαγωγός συνεχίζει τη διαδικασία ζητώντας από τα παιδιά να της προτείνουν λέξεις για να εντοπίσουν το σχολείο τους. Τα παιδιά λένε τη λέξη σχολείο. Εκείνη την πληκτρολογεί και εμφανίζονται όλα τα σχολεία που υπάρχουν στην Ελλάδα. Στη συνέχεια η νηπιαγωγός εξηγεί στα παιδιά πως για να πετύχει η αναζήτηση πρέπει να γίνει πιο συγκεκριμένη. Τότε τα παιδιά μέσα από μια πολύ μικρή συζήτηση είπαν να γράψουν σχολεία στη Αθήνα. Μια παρόμοια συζήτηση συνεχίστηκε και τα παιδιά πρότειναν να γράψουν τη λέξη νηπιαγωγείο στην Αθήνα. Τα αποτελέσματα ήταν σαφώς λιγότερα αλλά και πάλι δεν ικανοποίησε τα παιδιά. Από μόνα τους σκέφτηκαν να γράψουν «νηπιαγωγεία στο Γκάζι». Ωστόσο και αυτή η αναζήτηση ήταν ατελέσφορη. Η νηπιαγωγός τότε βοήθησε τα παιδιά λέγοντας πως για να πετύχει η αναζήτηση πρέπει να διευκρινίσουν το δρόμο και τον αριθμό .

Τότε απευθύνθηκε σε μας και μας ζήτησε να εξηγήσουμε στα παιδιά πώς βρήκαμε το νηπιαγωγείο. Μετά από λίγη αναζήτηση βρέθηκε το σχολείο στο οποίο συστεγάζεται το νηπιαγωγείο. Στο τέλος ζήτησε από τα παιδιά να της προτείνουν εκείνα άλλα μέρη που θέλουν. Ο Εμπρέ άρχισε να φωνάζει «πάρκα κυρία, βαλε πάρκα» ενώ ο Βαγγέλης πρότεινε να βρουν το σπίτι τους. Στη νηπιαγωγό άρεσε πάρα πολύ η ιδέα με το σπίτι. Πληκτρολόγησε στην αρχή τη λέξη πάρκα και μετά προσπάθησε να βρει το σπίτι της Μαριλένας επειδή ήξερε που μένει.

Παράδειγμα 4 για σχολιασμό

Νηπ: « Ποιά παιδιά έχουν στο όνομά τους το γράμμα Γάμα; Για να έρθουν να μας το δείξουν. »

Ο Άγγελος και ο Γιώργος σηκώνονται.

Χάρης: « Και εγώ θέλω να δείξω το όνομα μου. »

Νηπ: « Το δικό σου όνομα έχει το Γ ; »

Χαρ: « Όχι .»

Νηπ: « Κάτσε λοιπόν κάτω για να βλέπουν και οι υπόλοιποι τι θα κάνουμε.»

Η εκπαιδευτικός γράφει τα ονόματα του Γιώργου και του Άγγελου και μαζί με τα παιδιά μετράνε πόσα Γάμα έχει το κάθε ένα. Συνειδητοποιούν πως το όνομα του Άγγελου έχει δυο και ότι διαβάζεται διαφορετικά.

Νηπ: «Βλέπετε παιδιά το Γάμα του Άγγελου ακούγεται διαφορετικά. Είναι “γκου” όχι “γου” όπως του Γιώργου. Για προσπαθήστε να σκεφτείτε μερικές λέξεις που αρχίζουν από Γ»

Αφού ολοκληρώσουν την παραπάνω διαδικασία η εκπαιδευτικός ξεκινά να τους διαβάσει το παραμύθι “ *Τα 24 παράξενα ζώα.* ”

Νηπ: « Θέλω όση ώρα διαβάζω να προσπαθήσετε να κρατήσετε στο μυαλό σας όσες λέξεις υπάρχουν στο παραμύθι και ξεκινούν από Γ. »

Κατά την διάρκεια τις ανάγνωσης τα παιδιά γελούν με τα αστεία του παραμυθιού και μόλις το ολοκληρώσουν η εκπ. ρωτάει :

Νηπ: « Ποιές λέξεις από Γ θυμάστε; »

Βασ: « Γουρούνι. »

Απ: « Γλώσσα. »

Γιαν: « Γιότους»

Νηπ: « Γιάννη είναι δύο λέξεις το “γιότους” και όχι μία. Άγγελε εγώ θα διαβάζω και όπου υπάρχει λέξη που ξεκινά από Γ στο παραμύθι θα μου λες στοπ».

Ολοκληρώνοντας και αυτή τη δραστηριότητα, η νηπ. φέρνει στην παρεούλα ένα μεγάλο χαρτόνι πάνω στο οποίο τα παιδιά θα γράψουν στην συνέχεια το Γ και γ. Αρχικά, με την καθοδήγηση των παιδιών, ξεκινά να γράφει η ίδια ώστε να το δουν. Στην συνέχεια ένα-ένα τα νήπια έρχονται για να γράψουν και αυτά. Σε κάθε σειρά του χαρτονιού υπάρχουν μικρές τελίτσες ώστε να ξεκινήσουν από αυτό το σημείο τον σχηματισμό των γραμμάτων.

Νηπ: «Αν θέλετε να γράψετε σωστά το γάμα το μικρό, πρέπει να έχετε στο μυαλό σας ότι κάθε φορά θα σχηματίσετε ένα μισό κύκλο από την μία πλευρά και έναν από την άλλη. Αυτοί όμως πρέπει να ενώνονται. Να! δείτε. »

Τους υποδεικνύει την διαδικασία. Έπειτα έρχεται η σειρά του Χάρη. Ενώ γράφει του λέει:

Νηπ: «Χάρη προσπάθησε να ακουμπάς επάνω στις γραμμές και να μην ξεφεύγεις. Δες πως το έγραψα εγώ. »

Ο Χάρης προσπαθεί αλλά δεν τα καταφέρνει.

Νηπ: « Χάρη δεν μπορείς να το γράψεις σωστά. Περίμενε να έρθω να το κάνουμε μαζί».

Παράδειγμα 5 για σχολιασμό:

Βρισκόμαστε όλοι στην παρεούλα. Η νηπιαγωγός πιάνει χέρι χέρι τα παιδιά και γίνονται όλοι μαζί ένας κύκλος. Αφού τελειώσουν το πρωινό τους τραγούδι, τα παιδιά κάθονται κάτω.

Νηπ.: -Γεια σας ! Είστε καλά; (πιάνοντας ένα ένα το χέρι μερικών παιδιών κάνοντας χειραψία)

Παιδιά: -Ναι, καλά.

Νηπ.: -Να 'στε πάντα καλά! Αυτό που κρατάω τι είναι; (έχει στο χέρι της ένα κλαδί ελιάς)

Παιδιά: -Ελιά!

Νηπ.: -Τι είπαμε για την ελιά παιδιά μου; Από πότε εμφανίστηκε;

Παιδί Α: -Αρχαία χρόνια!

Νηπ.: -Γιατί είναι τόσο βασικό δέντρο αυτό;

Παιδί Β: -Είναι το δέντρο της ειρήνης.

Νηπ.: - Γιατί;

Παιδί Β: -Βοηθάει τον κόσμο να βγάζει λάδι!

Νηπ.: -Από πού βγαίνει το λάδι;

Παιδιά: -Από τον καρπό!

Νηπ.: -Και τι το κάνουμε;

Παιδί Γ: -Το βάζουμε στη σαλάτα!

Παιδί Δ:- Έχει βιταμίνες

Νηπ.: -Ναι, έχει ουσίες ... νοστιμεύει τη σαλάτα! Από πού πήρε το όνομά της η ελιά;

Παιδί Ε: -Από ένα χωριό ...

Νηπ.: -Που το λένε;

Παιδί Ε: -Αθήνα!

....

Νηπ.: -Ποιος είναι εκείνος, που το φύτευσε;

Παιδί ΣΤ: -Η Θεά Αθηνά!

Παιδί Γ:- Τσακώθηκε με τον Ποσειδώνα!

Παιδί ΣΤ:-Γιατί ήθελαν την Αθήνα!

Νηπ.: - Μπράβο!

Παιδί Δ: -Σήκωσε κύματα ο Ποσειδώνας!

Νηπ.: -Από πού;

Παιδί Δ: -Από τη θάλασσα!

Νηπ.: -Και η Αθηνά τι έκανε;

Παιδί Ε: - Τους έδωσε το δέντρο της ειρήνης !

*Κατά την όλη διαδικασία μόνο μια ομάδα 7 ατόμων ήταν ενεργή και απαντούσε.
Οι υπόλοιποι επαναλάμβαναν μερικές φορές αυτά, που είχαν ειπωθεί ή
κοιτούσαν την νηπιαγωγό χωρίς να ανταποκρίνονται.*

Νηπ.: -Λέξεις από Ε...για πείτε μου;

Παιδιά: - Ελιά

- Ελαιόψωμο

- Ελαιοτριβείο

- Ελαιώνας

Νηπ: - Μπράβο παιδιά!

Παιδιά: - Έλα εδώ

- Ελευθερία

Νηπ.: - Θέλω λέξεις, που να έχουν σχέση με την ελιά.

Παιδιά: - Ελάφι

- Ελέφαντας

Χαρακτηριστικά περιβαλλόντων μάθησης κατάλληλων για τις μικρές ηλικίες

- ✓ Ενεργός συμμετοχή των παιδιών.
- ✓ Διεύρυνση και αξιοποίηση των βιωμένων εμπειριών– αποδοχή και αναγνώριση της ταυτότητας κάθε παιδιού.
- ✓ Συνεκτίμηση και αξιοποίηση κοινωνικο-πολιτισμικών παραμέτρων – μάθηση για όλους.
- ✓ Γνώσεις που να αφορούν την πραγματικότητα εκτός τάξης – ανάπτυξη στρατηγικών σκέψης...
- ✓ Προώθηση της αυτονομίας της σκέψης.
- ✓ Αυθεντικά έργα των παιδιών – σεβασμός στη δημιουργικότητα.
- ✓ Ευκαιρίες για αυτοσυγκέντρωση
- ✓ Κοινωνική αλληλεπίδραση και σεβασμός του άλλου.
- ✓ Ερευνητικές προσεγγίσεις.
- ✓ Διαδικασίες επίλυσης προβλήματος.
- ✓ Ανάπτυξη κοινότητας πρακτικής στην τάξη...

Βιβλιογραφία

- Ανδρούσου, Α. (επιστημ. υπεύθυνη), *“Κλειδιά και Αντικλειδιά”*, ΥΠΕΠΘ, Πανεπιστήμιο Αθηνών- Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων, www.kleidiakaiaantikleidia.net
- Αυγητίδου, Σ. , Τζεκάκη Μ., Τσάφος, Β. (2016). *Οι υποψήφιοι εκπαιδευτικοί παρατηρούν, παρεμβαίνουν, αναστοχάζονται. Προτάσεις υποστήριξης της πρακτικής τους άσκησης*. Αθήνα: Gutenberg.
- Βαρνάβα - Σκούρα Τζ. (1994). *Θέματα γνωστικής ανάπτυξης, μάθησης και αξιολόγησης*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Βοσνιάδου, Σ. (2001). *Πώς μαθαίνουν οι μαθητές*.
<http://www.ibe.unesco.org/publications/EducationalPracticesSeriesPdf/prac07gr.pdf>
- Δαφέρμου Χ. , Κουλούρη Π., Μπασαγιάννη Ε. (2006). *Οδηγός Νηπιαγωγού, Εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί, δημιουργικά περιβάλλοντα μάθησης*. Αθήνα: ΟΕΔΒ
- Caonac’h D., Golder C. (2003). *Εγχειρίδιο Ψυχολογίας για την Εκπαίδευση*, Τόμος Α και Τόμος Β. Αθήνα: Πατάκης
- Foulin J. N.& Mouchon S. (2001). *Εκπαιδευτική Ψυχολογία*. Αθήνα: Μεταίχμιο
- Παπανδρέου, Μ. (2009). Αφήγηση ιστοριών και σημειωτικές διαδικασίες στο Νηπιαγωγείο: μια προσέγγιση για την ανάπτυξη μαθηματικών δραστηριοτήτων με νόημα για τα παιδιά στο Σύγχρονες Παιδαγωγικές προσεγγίσεις στην προσχολική και την πρώτη σχολική εκπαίδευση, ΤΕΠΑΕ, University Studio Press
- Slunjski, E. (2011). Βοηθώντας τα παιδιά να αποκτήσουν τη «γνώση του αξίζει να μάθουν», στο *Παιδιά στην Ευρώπη*, τ. 21, 18-19.
- Πεντέρη, Ε., Χλαπάνα, Ε., Μέλλιου, Κ., Φιλιππίδη, Α. & Μαρινάτου, Θ. (2022). *Οδηγός νηπιαγωγού - Υποστηρικτικό υλικό. Πυξίδα: Θεωρητικό και Μεθοδολογικό Πλαίσιο-Πρακτικές Εφαρμογές και Διδακτικοί Σχεδιασμοί*. 2η Έκδοση. Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (σελ. 37-47)
- Σφυρόερα Μ., Τζεκάκη, Μ. (2016). Θεωρητικές προσεγγίσεις . Στο Σ. Αυγητίδου, Μ. Τζεκάκη & Β. Τσάφος. *Οι υποψήφιοι εκπαιδευτικοί παρατηρούν, παρεμβαίνουν, αναστοχάζονται*. Αθήνα : Gutenberg, σ. 13-38

Στην ιστοσελίδα του τμήματος δείτε επίσης το περιοδικό Παιδιά στην Ευρώπη:

<http://www.ecd.uoa.gr/wp-content/uploads/2016/06/paidia-europi29.pdf>